

BAR LICHAAMPJE

Natuurlijk wil iedereen in een mooi lichaam zitten. Maar zoals het spreekwoord zegt, dat kan alleen als men daar pijn voor wil lijden. Dat betekent voor de westerse man dat hij de nodige uurtjes in de sportschool moet doorbrengen en daar vooral met allerlei geavanceerde apparatuur iedere spier van zijn lichaam zodanig moet trainen dat die ook aan de buitenkant zichtbaar wordt. De moderne man spiegelt zich nog steeds aan klas-

FOTO: A. LENDERS

sieke helden als Spartacus, Hercules of Ajax, niet wetend dat het bijbehorende beeld vooral is bepaald door de filmindustrie. Toch moeten deze helden al lang tot de masculiene verbeelding hebben gesproken, omdat meer dan honderd jaar geleden al diverse potige voetbalclubs naar deze mythologische figuren zijn vernoemd.

Bij vrouwen is het afzien nog sterker geïmpregneerd in het schoonheidsideaal. Niet alleen de sportschool met bodyflow, bodybalance of bodypump eisen hun tol, maar ook de uiterlijke opmaak passend bij de ideale vorm vergen dagelijks onderhoud. Gelukkig ziet men in de modewereld weer een lichte verschuiving in de richting van vollere modellen, waarvan “the Body” oftewel het bijna 50-jarige Australische fotomodel Elle Macpherson de ideale belichaming is. De focus is zo gelukkig wat minder gericht op de onvolwassen tieners, waarmee de schoonheidsindustrie uit doelgroepoverwegingen ‘jong’ als synoniem voor ‘schoonheid’ tracht neer te zetten. Toch bedient men zich nog steeds overmatig van allerlei smeermiddelen en meestal ineffectieve pillen en drankjes, die vooral de zakken van alter ego’s en de cosmetische en farmaceutische industrie spekken. Soms worden zelfs volstrekt nutteloze operatieve ingrepen voor een rimpelloos en vlekkeloos figuur niet uit de weg gegaan. Vaak wordt daarbij de grens van het verantwoordelijke overschreden en dat alles voor dat ideale plaatje dat men meent te moeten tonen aan de al dan niet geïnteresseerde medemens.

Omdat zowel man als vrouw vatbaar zijn voor schoonheidsidealen moet de erfelijke achtergrond wel gelegen zijn op het X-chromosoom. Zonder hierbij in te gaan op de hormonale uitvoering van het proces, moet de invloed van de autosomen (de niet-geslachtschromosomen) wel verwaarloosbaar klein zijn. Het bezit van meer X-chromosomen leidt overigens niet automatisch tot meer schoon. Bekend is wel dat bij sommige syndromen (triple X) de vrouwelijke kenmerken worden versterkt, maar of dit automatisch tot meer

schoonheid leidt valt te betwijfelen en is een kwestie van smaak. Om onheil te voorkomen moet eigenlijk maar één X-chromosoom actief zijn. Dat levert bij vrouwen dus een probleempje op.

Het inactiveren van een van beide X-chromosomen bij de vrouw gebeurt in een vroeg stadium van de embryonale ontwikkeling. Uit onderzoek is duidelijk geworden dat in het blastulastadium al bij sommige cellen één van beide X-

chromosomen is ingekapseld tot heterochromatine. Het is in de celkern nog zichtbaar als het Barr-lichaampje, genoemd naar de gelijknamige ontdekker en bekend van de vroegere geslachtstesten in de sport. Het chromosoom kan hiermee niet meer worden afgelezen en kan dan ook niet meer zorgen voor het tot uiting komen van erfelijke eigenschappen. De inactiviteit van één van beide X-chromosomen is nodig, omdat dit anders kan leiden tot het ontstaan van allerlei, zelfs dodelijke ziektes. Bij sommige vormen van kanker zijn in de kwaadaardige cellen beide X-chromosomen actief.

Overigens komt genomisch imprinting (het aflezen van beide allelen) meer voor dan aanvankelijk gedacht werd. Bij muizen bleken in de cellen van het ontwikkelende brein vooral de allelen van moederszijde tot uiting te komen, bij de volwassen hersenen was dit expliciet verschoven naar vaderszijde. Dit gooit een beetje zand in de raderen van de klassieke genetica, waarbij uitdrukkelijk wordt uitgegaan van dominante en recessieve allelen, in sommige gevallen ook van intermediaire overerving of multiële allelie. In dit denken wordt uitgegaan van een blijvende onveranderlijkheid der allelen, maar blijkbaar moet deze theorie bijgesteld worden.

Rest de vraag wat we met dat hardnekkige schoonheidsideaal moeten. Wegen de voordelen van een mogelijk betere partnerkeuze op tegen de nadelen van de waarschijnlijk grotendeels ineffectief geïnvesteerde energie? Voor de mannen kan ik het antwoord wel geven en is de meest simpele verklaring een vorm van haantjesgedrag en naar mate de leeftijd vordert het opkomende verzet tegen het pantoffel-syndroom. Maar ik zou zo graag willen weten hoe vrouwen over de achtergrond van het ‘mooi zijn’ denken en waarom vrouwen zo weinig aan mannen vertellen over wat hen in deze bezighoudt. Loont dat tijdelijke en barre lichaam zich om over de grens te gaan?